

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 3418/2021
22.12.2022. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац председника већа, Драгане Маринковић и Иване Рађеновић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Ахмет Хоџић, адвокат из ..., против туженог „Услуга“ а.д. Бачка Топола, чији је пуномоћник Драган Томић, адвокат из ..., ради поништаја решења о отказу уговора о раду и исплате, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 2530/21 од 11.10.2021. године, у седници одржаној 22.12.2022. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УСВАЈА СЕ ревизија тужиоца и **УКИДА** пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж1 2530/21 од 11.10.2021. године у преиначујућем делу у односу на поништај решења о отказу уговора о раду и одлуку о трошковима поступка и предмет враћа у том делу другостепеном суду на поновно одлучивање.

Образложење

Пресудом Основног суда у Суботици, Судска јединица у Бачкој Тополи П1 524/2019 од 08.06.2021. године, ставом првим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев тужиоца. Ставом другим изреке, поништено је решење туженог о отказу уговора о раду због вишка запослених од 23.05.2019. године, деловодни број ...-.../... и потврђено да наведено решење да не производи правно дејство. Ставом трећим изреке, одбачен је тужбени захтев тужиоца ради обавезивања тужене да врати тужиоца на послове и радне задатке који одговарају његовој стручној спреми, знању и радном искуству. Ставом четвртим и петим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу исплати износ од 2.367,70 динара, док је одбијен је захтев у делу којим је тужилац тражио исплату законске затезне камате на износ од 2.367,70 динара почев од 11.09.2020. године до исплате. Ставом шестим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу накнади трошкове поступка у износу од 121.500,00 динара, са законском затезном каматом почев од истека парационог рока до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж1 2530/21 од 11.10.2021. године, ставом првим изреке, делимично је усвојена жалба туженог и делимично преиначена пресуда Основног суда у Суботици, Судска јединица у Бачкој Тополи П1 524/2019 од 08.06.2021. године у усвајајућем делу, тако што је одбијен тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се поништи решење туженог којим му је отказан уговор о раду и да се утврди да наведено решење не производи правно дејство, те да му тужени накнади

трошкове поступка у износу од 121.500,00 динара са законском затезном каматом од истека париционог рока до исплате. Ставом другим изреке, обавезан је тужилац да туженом накнади трошкове поступка у износу од 81.200,00 динара. Ставом трећим изреке, жалбе туженог у преосталом делу и тужиоца против одлуке о трошковима поступка су одбијене и потврђена је првостепена пресуда у преосталом усвајајућем делу. Ставом четвртим изреке, обавезан је тужилац да туженом накнади трошкове жалбеног поступка у износу од 33.000,00 динара. Ставом петим изреке, одбијен је захтев тужиоца за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против другостепене пресуде у преиначијићем делу у односу на поништај решења о отказу уговора о раду и одлуку о трошковима првостепеног и другостепеног поступка, тужилац је благовремено изјавио ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалном права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду у складу са одредбом члана 408, у вези члана 403. став 2. тачка 2. ЗПП и нашао да је ревизија тужиоца основана.

Према утврђеном чињеничном стању на коме је другостепена пресуда заснована, тужилац је на основу уговора о раду од 20.09.2016. године засновао радни однос на неодређено време код туженог послодавца на радном месту „...“ почев од 21.09.2016. године у месту рада Анексом уговора о раду од 01.01.2017. године тужилац је распоређен на радно место „...“, на којим пословима је код туженог предвиђен само један извршилац. Правилником о организацији и систематизацији радних места од 20.08.2018. године под бројем ... предвиђени су услови које запослени треба да испуњава за рад на пословима „...“ радно искуство од једне године и стручна спрема III или IV степена, машински или електротехнички смер, са описом посла и то: креативан посао, брине се и врши одржавање свих машина, алата, објеката, возила, система грејања, као и свих уређаја електричне инсталације, одговоран је за исправан рад машина и производњу свих врста металне опреме за мртвачнице, води евиденцију о норми и предаје га раднику који је задужен за евиденцију, контролише дневни извештај о норми и обавештава радника задуженог за евидентирање норме ако примети неправилност, евидентира проблеме, кварове на машинама и обавештава о истој сменовођу, исписује требовање магацину и извршава и друге задатке одређене од стране надређених. Истим Правилником од 20.08.2018. године прописани су услови за рад на пословима „радник на одржавању – сменовођа“ под бројем 36. радно искуство од једне године и стручна спрема III и IV степана, машински или електротехнички смер, а на пословима „радник на одржавању“ под бројем 34. радно искуство од једне године и стручна спрема I или II степена. Током маја 2017. године када је тужени увео производњу пелета, а затим и у току јесени и зиме исте године након увоза нових машина за које је било потребно да се изврши превозиће тих машина на стандарде прописане у Републици Србији по налогу инспекције, дошло је повећаног обима посла које је обављао тужилац. Поред тужиоца послове одржавања електроинсталација обављали су и други запослени. У току 2019. године код туженог су завршени послови који се односе на отварање нових линија, проширење производње и постављање нових машина које редовно подлежу контроли од стране института, а рад код туженог је био организован само у једној смени осим погона пилане у којој се и сада ради у две смене.

Тужени је 22.05.2019. године донео Правилник о изменама и допунама Правилника о организацији и систематизацији радних места којим се укида и брише радно место означено под бројем ... „...“ у поглављу IV „Врсте, опис послова и услови

за њихово обављање“(став 1.) и одређено је да овај Правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања на огласној табли друштва са применом од 30.05.2019. године (члан 2.). Решењем туженог о отказу уговора о раду због вишка запослених дел.бр. ...-.../... од 23.05.2019. године, тужиоцу запосленом на неодређено време на пословима „...“ отказан је уговор о раду од 20.09.2016. године са припадајућим анексом од 01.01.2017. године, због тога што је престала потреба за обављањем послова које је запослени обављао по уговору о раду услед организационих промена и то укидањем наведених послова сходно Правилнику о изменама и допунама Правилника о организацији и систематизацији радних места од 22.05.2019. године, а код послодавца му се није могло обезбедити обављање других одговарајућих послова или оспособљавање за рад на другим пословима, нити упућивање на рад код другог послодавца. Истим решењем утврђено је да се запосленом отказује уговор са 31.05.2019. године, као и право тужиоца на исплату отпремнине у укупном износу од 59.112,49 динара који ће се тужиоцу исплатити најкасније до дана престанка радног односа.

Након отказа уговора о раду тужиоцу, тужени је послове ... расподелио међу запосленима код туженог који су обављали послове „финална контрола производа и магационер“ и послове „радник на одржавању“ и нису ангажована нова лица ради обављања тих послова. Одсек инспекције рада, Инспекторат за рад Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања по захтеву тужиоца од 29.07.2019. године да се изврши надзор код туженог, након теренског надзора извршеног 23.08.2019. године, инспектор рада је констатовао да је тужени поступао према актима о примени прописа. Осим тужиоца, у предметном периоду нико од запослених код туженог није проглашен технолошким вишком. Три месеца који претходе престанку радног односа (фебруар, март и април 2019. године) тужилац је био на боловању и за тај период је примао накнаду зараде. На основу налаза вештака извршен је обрачун законске затезне камате због неблаговремене исплате накнаде трошкова превоза на релацији ...-...-... у укупном износу од 2.367,70 динара, на основу кога је тужилац определио тужбени захтев ради исплате новчаног потраживања.

Првостепени суд је на основу утврђеног чињеничног стања закључио да је оспорено решење о отказу уговора о раду незаконито, будући да у истом нису наведени јасни разлози у погледу организационих промена код туженог које су довеле до укидања радног места тужиоца, при том имајући у виду да тужени послује у истом обиму као и пре престанка радног односа тужиоца, јер послује са 58 машина које редовно подлежу контроли од стране института, да постоји реална потреба за извршиоцем на радном месту за одржавање машина и инсталација које послове је тужени расподелио другим запосленима који не испуњавају услове који су били превиђени за послове које је обављао тужилац, те да је након доношења Правилника о изменама и допунама Правилника о организацији и систематизацији радних места од 22.05.2019. године дан касније 23.05.2019. године донето решење о отказу уговора о раду са разлозима да је престала потреба за обављањем послова које је извршавао тужилац, из којих разлога налази да је у том делу основан тужбени захтев, јер нису постојали оправдани разлози да се тужиоцу откаже уговор о раду применом члана 179. став 5. тачка 1. Закона о раду. Због апсолутне ненадлежности суда да одлучује о захтеву да се тужилац распореди на послове и радне задатке који одговарају његовој сручној спреми, знању и радном искуству, првостепени суд у том делу тужбу одбацује. У односу на новчано потраживање, а услед доцње у исплати трошкова

превоза, налази да је основан захтев за исплату законске затезне камате у обрачунатом износу према налазу вештака, због чега у том делу усваја тужбени захтев.

Другостепени суд је одлучујући о жалби туженог делимично преиначио правостепену пресуду и одбио тужбени захтев у делу којим је тражио да се поништи решење туженог о отказу уговора о раду тужиоца налазећи да је код туженог послодавца дошло до организационих и технолошких промена у процесу производње увозом нових машина које захтевају мање ангажовање радне снаге, услед чега су послови које је обављао тужилац („...“) укинута, те да послове одржавања машина, алата, објеката и слично могу успешно да обављају други запослени код туженог на сличним пословима. Како је објективно престала потреба за радом тужиоца, закључује да је оспорено решење туженог законито, донето у складу са одредбом члана 179. став 5. тачка 1. Закона о раду. У преосталом делу у односу на новчано потраживање одбијена је жалба туженог.

Врховни касациони суд налази да се основано ревизијом тужиоца указује да је другостепена одлука у побијаном делу донета на основу погрешне примене материјалног права, због чега је чињенично стање непотпуно утврђено, а услед чега се закључак другостепеног суда да је решење туженог о отказу уговора о раду тужицу законито за сада се не може прихватити као правилан.

Према одредби члана 179. став 5. тачка 1. Закона о раду („Сл. Гласник РС“ бр. 24/05 ...113/17) запосленом може да престане радни однос ако за то постоји оправдан разлог који се односи на потребе послодавца и то ако услед технолошких, економских или организационих промена престане потреба за обављањем одређеног посла или дође до смањења обима посла.

Дакле, овај отказни разлог односи се искључиво на потребе послодавца из законом предвиђених оправданих разлога, због којих уколико је престала потреба за обављањем одређеног посла, послодавац новим актом или изменама постојећег акта о систематизацији укида послове одређеног радног места које је запослени обављао. Уколико се одређени послови обављају од стране више извршилаца у складу са постојећом систематизацијом, смањење њиховог броја новом систематизацијом и утврђење вишка запослених, односно одређивање запосленог коме радни однос престаје, мора да буде извршено на основу одређених критеријума који искључују сваку произвољност. Такође, када послови за којима и даље постоји потреба иако је радно место укинута, ти послови треба да буду садржани у новом акту о систематизацији исказани у опису послова неког другог радног места. С тим у вези имајући у виду природу овог отказног разлога, према члану 185. став 1. Закона о раду околности под којима је запосленом престао радни однос треба да буду садржане у решењу о отказу уговора о раду, јер се његова законитост цени у складу са изнетим чињеничним основом, а на послодавцу је терет доказивања тих чињеница.

У конкретном случају тужиоцу је применом члана 179. став 5. тачка 1. Закона о раду („Сл. Гласник РС“ бр. 24/05 ...113/17) решењем туженог од 23.05.2019. године отказан уговор о раду са 31.05.2019. године (са којим даном запослени престаје да остварује права и обавезе по основу радног односа), због тога што је престала потреба за обављањем послова које је запослени обављао по уговору о раду услед организационих промена и то укидањем послова „...“ сходно Правилнику о изменама и

допунама Правилника о организацији и систематизацији радних места од 22.05.2019. године, уз обезбеђење права на отпремнину.

Према члану 24. став 2. Закона о раду, правилником о организацији и систематизацији послова утврђују се организациони делови код послодавца, назив и опис послова, врста и степен захтеване стручне спреме, односно образовања и други посебни услови за рад на тим систематизованим пословима. Број и структура запослених који су потребни послодавцу за успешно пословање, односно број и структура запослених за чијим радом је престала потреба су у домену економске политике послодавца који у циљу рационализације, уштеде и других оправданих разлога сам креира и организује процес рада и одређује начин на који ће се обављати послови у оквиру одређених радних места, што све треба да буде садржано у новом акту или изменама или допунама акта о унутрашњој организацији и систематизацији послова.

Правилник о организацији и систематизацији послова као и његове измене и допуне је општи акт који делује према свим запосленима код послодавца и претходно мора бити објављен на огласној табли послодавца, јер објављивање представља материјалну претпоставку за његово ступање на правну снагу и дејство према запосленима како би били упознати са његовом садржином.

Како је тужени послодавац донео Правилник о изменама и допунама Правилника о организацији и систематизацији радних места од 22.05.2019. године који у члану 2. предвиђа да исти ступа на снагу осмог дана од дана објављивања на огласној табли туженог и да се примењује од 30.05.2019. године, са материјалноправног становишта преурањено је закључивање о разлозима за поништај решења о отказ уговора о раду тужиоцу донетог 23.05.2019. године (са утврђењем отказа уговора са 31.05.2019. године), обзиром да није расправљена релевантна околност објављивања и ступања на снагу тог општег акта и дејство његових одредаба како према тужиоцу тако и према другим запосленима код туженог послодавца, јер ступање на снагу општег правног акта везује се за протек одређеног рока од дана његовог објављивања, а не за дан доношења.

Осим тога, у ситуацији када је другостепени суд оценио да је код туженог према изменама правилника о организацији и систематизацији радних места укинута и брисано радно место тужиоца и да је послодавац послове тог радног места које је до тада обављао тужилац поверио (распodelио) другим запосленима, другостепени суд је пропустио да утврди да ли су према изнетом чињеничном основу у оспореном решењу престали да постоје послови из описа претходно постојећег радног места, а тиме и потреба за обављањем послова на којима је тужилац био извршилац и у ком обиму. Уколико је обављање послова из описа укинутог радног места поверено другим запосленима у оквиру других радних места, изостала је оцена да ли је према акту о систематизацији дошло до спајања дела послова или припајања послова одређеним претходно постојећим радним местима, а од чега зависи оправданост разлога за престанак радног односа и законитост и правилност оспореног решења о отказу уговора о раду тужиоца.

Сходно напред наведеном, како је због погрешне примене материјалног права одредаба Закона о раду, чињенично стање остало непотпуно утврђено, то је другостепена одлука у побијаном делу морала бити укинута.

У поновном поступку другостепени суд ће отклонити недостатке на које је указано и донети правилну и закониту одлуку.

Укинута је и одлука о трошковима поступка, јер иста зависи од одлуке о главној ствари.

Из изнетих разлога, на основу члана 416. став 2. ЗПП, одлучено је као у изреци.

Председник већа - судија
Звездана Лутовац, с.р.

За тачност отправака
Управитељ писарнице
Марина Антонић